

M. Saim UYSAL

Bir gecede zengin olduk mu?

17.12.2016

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Milli Gelir hesaplama sisteminde radikal bir değişikliğe gitti. Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde yapılan revizyon sonucu milli gelir hesapları yeniden yapıldı. TÜİK'ten yapılan ilk açıklamalara göre uluslararası normlar (ESA 2010) esas alındı. Yine aynı açıklamalardan öğrendiğimiz kadarıyla eski hesaplama göre yeni farklılıkları şu şekilde özetleyebiliriz. İş kayıtları konusunda Gelir İdaresi, SGK ve BDDK kurumları verileri kullanılmıştır. Girdi olarak dikkate alınan AR-GE ve silah harcamaları sermaye kapsamına alınmış, döner sermaye büyüklükleri hesaplamalara dahil edilmiş, tarımda ürün stoku da sermaye olarak dikkate alınmış ve kayıt dışı gelirlerin hesabında da değişikliğe gidilmiştir.

2009 yılı öncesine ilişkin veri setleri tam alınamadığından baz yılı 2009 yılı olduğu ifade edilmiştir. 2012 yılı arz ve talep tabloları kullanılmıştır. Eski tablolar 2002 yılına aitti. 2009 sonrası yeni serilerde inşaatın ağırlığı artırılmıştır. Sabit fiyatlarla milli gelir hesaplanması terk edilerek 2009 baz yılı esas alınan "zincirlenmiş hacim endeksleri" kullanılmıştır.

TÜİK'in yeni açıkladığı verilerle eski veriler arasında ciddi oranda bir farklılık olmuştur. Bu farklılığın rakamlara yansımaları sonucu son dört yılın verilerinin karşılaştırılması aşağıya çıkarılmıştır.

G.S.Y.I.Hasıla (%) Kişi başı Gelir USD

Büyüme oranı

Eski Yeni Eski Yeni

2012 2.2 4.8 10.497 11.588

2013 4.2 8.5 10.522 12.480

2014 3.0 5.2 10.404 12.112

2015 4.0 6.1 9.285 11.014

Ortalama 3.5 6.0

Tüketimde payların eski yeni karşılaştırmasında vatandaşın tüketimi azaltılmış, yatırım harcamaları artırılmıştır. Tüketilmeyen ve yatırımlara giden kaynakta tasarruf oranını (GSMH'ya oranla) %15,5'ten %24,8'e çıkarmıştır.

TÜİK başkanı bu hesaplamayla "milletin cebindeki paranın ne kadar olduğuyla ilgili tahmin ölçme" sisteminin değiştiğini ifade etmiştir.

Yeni hesaplama göre 2015 yılında; GSYİH 861 milyar dolar, büyüme oranı %7,7, sanayi üretimi %3,1, işsizlik %10,3, bütçe dengesi /GSYİH %-1,0, cari denge /GSYİH

%-3,8 olarak gerçekleşmiştir.

Eski hesaplara göre hesaplanan GSYİH büyüklüğü (721 Milyar Dolar) yeni hesaplarla 861 milyar dolara çıkmış ve milli gelir yaklaşık %20 oranında artmıştır. Bu artış sonucu cari açık, bütçe açığı, ve kamu borcunun milli gelire oranları ile tasarrufların milli gelire oranlarının tümünde iyileşmeler görünmüştür.

Bütün bu tespitler şimdiye kadar ki makro ekonomik analizlerin tümünü çöpe atmıştır. Zira, son üç yılda ekonominin yeni normal dediğimiz %5'i altında büyüdüğünü işsizliğin azalmadığını sanayi üretiminin artmadığını söylüyorduk. Yeni revize hesaplama ile getirilen eleştirileri şu şekilde özetleyebiliriz.

Hesaplama yöntemi eleştirileri

ESA 2010 yöntemini (TÜİK'in uyguladığı yöntem) Avrupa ülkeleri de 2014 yılında uygulamış ve tüm AB ülkelerindeki GSYİH'da % 3.5 yükselme meydana gelmiştir. Bizdeki artış oranı bunun çok üstünde olmuştur.

Baz yılı (2009) yanlış alınmıştır. Zira bu yıl Türk ekonomisinin oldukça küçüldüğü bir yıl (-% 4,7) olmuştur. Ortalamalara yakın bir yıl alınabilirdi. Bazın düşük tutulması sonraki yılların yüksek çıkmasına yol açmıştır.

Yeni hesaplama da hesaplama şekli değişince sabit fiyatlarla yıllık milli gelir rakamı büyütülüyor, bu da kişi başı milli gelir rakamını arttırıyor.

Yatırım ve tüketim mallarının ve hane halkı tüketimi ile devlet tüketiminin değiştirilmesi yatırımların payını arttırıyor. Halbuki biliyoruz ki ekonomik büyümenin ana motoru olan özel tüketim bile negatif seyretmiş, hizmetler sektörü daralmış, dayanıklı ve dayanıksız mal tüketimleri azalmış, kapasite kullanımı ve sanayi üretimlerinde ciddi bir artış olmamışken son dört yıl ortalaması olan %6 (ki eski hesaplama da %3,5 tur). Büyüme nasıl gerçekleştirilebilmiştir. 27 çeyrektir büyüyen Türk ekonomisi 2016 3.çeyreğinde bir önceki (2015 3.çeyrek) dönemine göre (- % 1,8) oranında küçülmüştür.

TÜİK açıklamalarına göre brüt tasarruf/GSYİH oranı %24,8'e yükselmiştir. (Eski hesaplama da %15,5 idi). Bu tasarrufun %9,4'ü hane halkından %4,4'ü devlet tasarrufundan %8,7'si mali olmayan sektörlerden %2,2'si ise mali sektörlerden geliyor.

Hükümet otomatik Bireysel Emeklilik düzenlemeleri ile tasarrufları arttırmaya çalışırken bu oran uzmanlarca sürpriz olarak değerlendirilmektedir. Tasarruf oranında %10'luk artış ilginç karşılanıyor. Milli gelir hesaplamalarında bundan önce yöntem değişiklikleri yapılmıştı. Bundan öncekilerde de milli gelir %30'lar civarında yükselme ile sonuçlanmıştı.

Çeyrek dönemlere ilişkin verilerin açıklanmaması da bir başka eleştiri konusu olmuştur. Karşılaştırma analizlerini daha reel yapabilmek için çeyrek verilerin bilinmesinden yarar vardır. 2016 3 çeyreğin negatif olduğunu biliyoruz. Ancak çeyreklik verilerin ayrıntılarının verilmemesi analiz zorluğunu ortaya çıkarmaktadır. Yeni serilerin açıklanması sırasında 2016 için eski hesaplama da verilip karşılaştırılabilirdi. Geçmişte TÜİK bunu yapıyordu. Bunun da açıklanmaması bir eksiklik olarak değerlendiriliyor.

Kişi başı gelirden hesap yöntemiyle yapılan bu değişikliklerin gerçekten kişi gelirlerini etkileyip etkilemediği konusundaki değerlendirmelere gelince öncelikle bilinmelidir ki bu tür hesaplamalar milli gelirin toplam nüfusa bölünmesiyle bulunan kişi başı gelir ortalamasıdır. Bu ortalama ölçüyü ifade eden bir göstergedir. Yoksa her bir kişinin asgari gelirini ifade etmez. Sadece uluslararası karşılaştırılmalarda bir ölçü olarak kullanılır. Yoksa bir gecede bu hesaplamayla kişilerin cebine bir para kuşkusuz girmiyor. Bir gecede zengin olmuyoruz. Nitekim TÜİK başkanı da "bir gecede kişilerin

cebine ilave para koymuyoruz. Sadece tahminen var olanı ölçümlemeye çalışıyoruz” diye açıklamada bulunmuştur.

Kişi gelirleri için gelir dağılımı istatistiklerine bakmak gerekir. Bu dahi dilimler (5’lik, onluk, nüfus dilimleri) veya uluslararası ölçüt olan GİNİ katsayısı ile yapılır.

İki hafta önceki yazımızda 2016 yılı küresel servet raporunun Türkiye’ye ilişkin istatistiklerini incelemiştik. bu değerlendirme de incelenen rakamlar finansal ve finansal olmayan bölümleriyle serveti ifade eden rakamlardı. Söz konusu yazıda yer alan tespitlere göre 2012 yılında fert başına kişisel servetimiz 28.661 dolar iken 2016 yılında 19.685 dolara inmiş bulunmaktadır.

Bu hatırlatmayı da yaptıktan sonra TÜİK’nun uzman kadrolarıyla yaptığı bu revizyon konusunda daha açıklayıcı bilgiler sunmasını bekliyoruz. Bu konu kamuoyuna şeffaf bir şekilde ayrıntılı açıklanmalıdır.

Aksi halde kuruma olan güvenilirlik sarsılacaktır.